Зәрбә

ОҺӘРА чәкилди. Сол дөшүнүн алтындан башлајан ағрынын шиддәтләниб күрәјинә вердијини һисс етдикдә баша дүшдү ки, јенә үрәјинин санчысы тутду. Сифәтиндәки дәјишиклији әтрафындакылара сездирмәмәк үчүн үзүнү пәнҹәрәјә чевирди. Һәр еһтимала гаршы [illegible] кәздирдији дәрманы чыхардыб дилинин алтына гојду. Өзүнү елә көстәрди ки, күјә пәнҹәрәдән һара исә бахыр.

О сон вахтлар һеч белә сарсылмамышды. Иҹласларда олмуш, елми мүзакирәләрдә иштирак етмиш, һаглы-һагсыз тәнгидләр ешитмиш, һәтта ондан бөһтан вә јалан долу имзасыз мәктублар да јазмышдылар. Елә һал да олмушду ки, дүнән дәрс дејиб јетирдији, ҝолундан тутуб ајаға галдырдығы, инди исә елми дәрәҹәси вә вәзифәси олан тәләбәләринин бә'зиси ачығҹасына ону һагсыз јерә әсәбиләшдирмишди. Бүтүн бунлара дөзмүшдү. Анҹаг бу күнкү кими ағыр вә көзләнилмәз зәрбә алмамышды. Өзү дә дәрс илинин башланғыҹында, јолдашлары илә көрүшүб онларын јени дәрс илини тәбрик етдији вахтда.

Фоједә дајанмышдылар. Јај тә'тилиндән гајыдан тәләбәләр онлары әһатә етдиләр. Күлә-күлә, севинә-севинә мүәллимләрлә көрүшдүләр. Анчаг бир нәфәр һамы илә саламлашды, мүәллимләрә бир-бир әл верди, Үмид мүәллимә јахынлашанда исә әлини кери чәкди. Тәләбәләр тәәҹҹүб етдиләр, мүәллимләрин бә'зиләри өзләрини көрмәмәзлијә вурдулар. Анҹаг иш-ишдән кечмиш, сәрраст зәрбә сәвәр јердән дәјмишди.

Гәзәбә бөјүк бир иш көрмүш кими әлләрини чибләринә салыб узаглашды. Јолдашлары ону араја алдылар.

— Утанмырсан, Салман?

— Нәдән утанмалыјам?

— О киши сәнә нә гәдәр јахшылыг еләјиб, бу да сағ олундур.

— Нә јахшылыг еләјиб?

— Бир семестр чөпиндән сәнә тәгауд вериб.

— Мәнә нә? Имтаһанда кәсмәјәјди, чаны чыхыб пул да вермәјәјди.

Буну һамы ешитди. Салман елә бил гәсдән белә едир, мүмкүн гәдәр уҹадан даңышырды.

Дәрман Үмид мүәллимин синәсинә сојуглуг кәтирди. Бу сәринлик үрәк наһијәсинә кечди вә елә бил онун нәфәси кенишләнди, көксүнү өтүрүрмүш кими синәсини габардыб ҹијәрини долусу һава удду. О һисс етди ки, үрәјиндәки санҹы азалыр, рәнки јаваш-јаваш өзүнә кәлир. Гәрибә иди. «Доғрудан да, Салман нијә белә етди? Бәлкә мән һагсызам?» Үмид мүәллим әни фикрә кетди. Олуб кечәнләри ајдынлашдырмаға чалышды...

Билети чәкәндә Салманын әлләри титрәди. Тәләбәјә јарашмајан енли, бир аз да учлары шиш бығынын өртдүјү галын додағы сәјриди. Рәнки әввәлҹә гаралды, сонра ағарыб кәтан кими олду. Билети сезилмәдән кери атыб тәзәсини кәтүрмәк истәди. Онун бахдығыны көрүб дајанды. Ичазә истәмәли олду.

— Дәјишмәк олармы?

— Бујур, ихтијарын вар.

Икинҹи билети чәкди. Елә бил әли гызармыш дәмирә тохунду. Диксиниб кери атды. Көзүнү јенидән Үмидин үзүнә зилләди. Бу дәфә лал бахышлары илә үчүнчү билети чәкмәјә ичазә истәди. Үмид диңмәди. Ганунсуз олса да, башынын ишарәси илә разылыг верди. Салманын үзү күлүмсүнду. Бунунла да мүәллимин үрәјијумшаглығындан, мәрһәмәтиндән разы галдығыны билдирди. Бу дәфә билети чәкиб архаја кетди. Кағыз-гәләм чыхартды. Каһ телини сығаллады, каһ алнынı гырышдырды, каһ да гојун-голтуғуну ешәләди. Үмид онун нә ахтардығыны баша дүшсә дә, тәләбәсинин бүтүн һәрәкәтләрини көрсә дә, диңмәди. Һадисәнин нә илә гуртарачағыны сәбрлә көзләди.

Ушаглар бир-бир ҹаваб вердиләр. Салман тәрпәнмәди. Ондан сонра билет чәкәнләр габаға дүшдүләр, о өзүнү көрмәмәзлијә вурду. Сағы-солу бошалды. Отагда бир мүәллим галды, бир дә чохдан ҹаваб вериб Салманы көзләјән синиф јолдашлары. Дејәсән, ахыр ки, вәзијјәти баша дүшдү. Ләкинмәјин мә'насызлығыны көрүб ајаға дурду, көнүлсүзҹәсинә Үмидин габағында отурду. Сусду. Јаздығларыны о үзбу үзә чевирди, чибдә кәздирилмәкдән гат кәсмиш кағызлары сығаллады.

— Бујур.

— Биринҹи суалым... билирсинизми, мүәллим, мәним бәхтим јохдур, һәмишә имтаһанда билмәдијим суаллар дүшүр.

— Билдикләриндән даныш.

— Чох сағ олун, бу саат, гојун јадыма салым.

Салман нәји исә хатырламаға чалышды. Үмид онун јахасы чиркли көјнәјинә, дүјүн јери ишылдајан галстукуна, дөш чибләри шишмиш пенҹәјинә бахды. Салманын тәгаүдлә доландығыны јәгин етди вә чалышды ки, ону чәтинә салмасын. Бәлкә, елә, доғрудан да, чашыб, имтаһанын зәһми ағырдыр. Дејирләр, һәтта Наполеон да имтаһан ады кәләндә титрәјирмиш.

— Тапшырылан әсәрләрдән охудуғун вармы?

— Бәли, мүәллим, һамысыны охумушам.

— Бир-икисинин адыны де.

— Биринин ады бу чүрдүр... галын китабдыр. Бир аз дајанын...

— Һеч јерә кетмирәм, фикирләш.

Салманын алнында тәр көрүнду. Үмид көзүнү јајындырыб, архада отуран ушаглара бахды. Ани олараг фикирләшди ки, көрәсән Салман гәбулда мүсабигәдән нечә кечиб? Ахы, бир јерә беш әризә вар иди. Әкәр оз күчү илә дахил олубса, бәс мәнә нијә белә ҹаваб верир? Инанмырам ки, кимәсә рүшвәт верә, ахы, вәзијјәти, дејәсән, јаман ағырдыр? Бәлкә, кимсәсизин бирилир? Бәлкә, әри әскәрликдән гајытмајан, ҹаван икән дул галмыш вә өмрүнү-күнүнү јеканә баласына, әринин јадикарына һәср етмиш јазыг бир ананын көз дикдији тәкҹә övладыдыр?

— Јахшы, бала.— Үмидин сәси даһа да јумшалды, ушаглара елә кәлди ки, мүәллим бу саат дуруб Салманын башыны сығаллајаҹаг.— үрәјин истәјән үч мовзуну сеч, даныш.

Салман дәсмал чыхардыб тәрини силди. Бир-ики дәфә өскүрдү. Үмид севинди ки, дејәсән, тәләбәси өзүнә кәлди, индиҹә ҹаваб верәҹәк, онун да гијмәт јазанда үрәји ағрымајаҹаг. Гәрибә хасијјәти варды. Бә'зән јолдашлары, лап өзү дә өзүнү данлајырды: Нијә әзијјәт чәкирсән, билмир «писини» јаз кетсин, өзүн дә папағыны јан гој, кәз. Елә кәрәк фикирләшәсән? Евә кәлирсән әсәбләрин кәркин, диндирәни ачылајырсан, хәлвәтә салыб дәрман ичирсән, кечә дә көзүјүн јухусу гачыр. Ја да билди-билмәди, һамысына гијмәт јаз кетсин. Тәләбә дә сәндән разы галсын, гоһумлары да. Декан да разы галсын, кафедра мүдири дә, лап елә ректорлуг да. Ахы һамыја фаиз лазымдыр. Лап елә назирликдә дә әввәлҹә мәнимсәмә фаизи илә мараглаңырлар. Имтаһанда сәндән кәсилән олмаса, јахшы мүәллим кими һәр јердә тә'рифләнәҹәксән. Охумурлар, ҹәһәннәмә охусунлар, дүнјаны сән һа дүзәлтмәјәҹәксән? Бәсдир, аз донкихотлуг елә. Бә'зән аз галырды ки, сарсылсын. Анҹаг бирдән көзүнүн габағына кәтирирди ки, онун савадсыз бурахдығы тәләбәләр сабаһ јүз минләрлә ушағы шикәст едәҹәк. Әкәр бүтүн мүәллимләр тәләбкарлыгдан әл чәксәләр бизим ахырымыз нә олар? Адам кәрәк тәкҹә өзүнү јох, мәнсуб олдуғу ҹәмијјәти, халгыны да дүшүнсүн. Һәтта о бир дәфә јолдашлары илә мүбаһисәдә гызышмыш, лап Огтај Елоғлу кими монолог да демишди: «Әкәр сизин дедијиниз кими етсәк, әдаләти унутсаг гәрибә бир мәнзәрә јаранар. Елә бир кәләҹәк јарадарыг ки, орада мүәллим савадсыз, һәким савадсыз, мүһәндис савадсыз, мүстәнтиг савадсыз, һаким савадсыз, мәһкум савадсыз олар. Јох, бизә дипломлу савадсызларын јығымындан ибарәт олан кәләҹәк лазым дејил. Мән сизинлә разылашыб белә бир фәлакәтә дөзә билмәрәм».

Үмид фикринин чох узаглара кетдијини һисс едиб јериндә тәрпәнди.

— Бујур, бала, көзләјирәм.

— Билирсинизми, мүәллим, инҹимәјин, сизин һеч педагожи усталығыныз јохдур. Адамын үзүнә елә зәһмлә бахырсыныз ки, билдијини дә јадындан чыхардыр.

Үмид бу көзләнилмәз ҹавабдан диксинсә дә күлүмсүнду.

— Јахшы, Салман, мән нә етмәлијәм?

— Тәләбәјә фәрди јанашмалысыныз.

— Буну нечә баша дүшәк?

— Кәрәк өзүнүз биләсиниз.

Мүәллимин дахили тәмкининин позулдуғуну Салман да, тәләбәләр дә һисс етдиләр. Онлар јахшы билирдиләр ки, Үмид мүәллими фикриндән дөндәриб, јаландан гијмәт јаздырмаг олмаз. О, јумшаглығы гәдәр дә тәләбкар иди.

— Салман, бунлар һамысы бәһанәдир. Кет, һазырлаш кәл.

Салман һирслә ајаға дурду. Стол, стуллар силкәләнди. Онун кур сәсиндән диварлар да ҹинкилдәди.

— Сиз елә биринҹи курсдан мәним көзүмдән алмысыныз, гол-ганадымы сындырмысыныз. Гәсдән мәни долашдырырсыныз. Виҹдан да јахшы шејдир.

— Дүз дејирсән, бала, виҹдан јахшы шејдир.

Салман, мүәллимин еjһамыны баша дүшмәди. Гапыны чырпыб кетди. Онун әвәзинә хәҹаләт чәкән синиф јолдашлары утандыгларындан бармагларынын учунда отагдан чыхдылар.

...Ики күндән сонра Үмиди Москваја мүшавирәјә көндәрдиләр. О, јола дүшмәздән әввәл деканлыға кәлди. Хаһиш етди ки, әкәр Салман о бири имтаһанларындан мүвәффәг гијмәт алса, шәрти олараг мәним дә гијмәтими магбул һесаб един. Јазығды, тәгаүддән галмасын. Декан е'тираз етмәди. Салманын адыны дәфтәрҹәсинә јазыб, нәзәрә алаҹағына сөз верди.

Үмид гыш тә'тилиндән хејли сонра Бакыја гајытды. Елә илк мүһазирәдә көзләри илә Салманы ахтарды. Тапмады. Јолдашларындан сорушду, көрдүм дејән олмады. Дәрсдән сонра јатагханаја кетди. Комендант деди ки, тә'тилдән сонра кәлмәјиб. Бир-ики күн дә көзләди. Белә һаллар чох олурду. Тәләбәләр бә'зән јол пулу тапа билмәјиб [illegible], ја да аиләләриндән ајрыла билмирдиләр. Бир һәфтә дә кечди, анҹаг [illegible] кәлмәди. Үмид деканла көрүшдү. Имтаһан вәрәгәләрини јохлатды. Ајдын олду ки, Салман бүтүн имтаһанлары вериб, анҹаг бир [illegible] тәгаүдә дүшмәјиб. Декан [illegible] еләди, хаһиши [illegible] наразы галдығыны [illegible] кордукдә [illegible].

— Мәни сахта[illegible] пиз? Үрәји јанан [illegible] дининиз.

Һаглы иди. Ду[illegible] сөзә [illegible]

— Һеч олмаса, онун [illegible] рин.

Декан зәнки басды. Катиб [illegible] ев үнваныны Үмид[illegible] верди. Мүәллим елә о күнү телеграм вурду ки, Салман Бакыја кәлсин.

Институтун [illegible] гаршылашдылар. Үмид әзиз адамы[illegible] көрмүш кими севинҹәк она јахынлашды.

— Дәрсә нијә [illegible]?

— Охумаг истә[illegible]рәм.

— Нијә?

— Доланмаг [illegible] галдырыб Үмидин [illegible] ларда хәҹаләтми[illegible] јохса [illegible] ну ајырд етмәк [illegible] үдлә башыны [illegible].

Үмид фикрә кетди. До[illegible] огланын институту [illegible] гојуб кетмәсинә [illegible] ди. Бәлкә, онун бү[illegible] да ондан асылыды[illegible] Инс[illegible] ланыб чалышар, охујар, [illegible] тәнсил алыб сән[illegible] саһиб[illegible] билир, кимләрә [illegible] пис адамларда [illegible] чеврилмишдир? [illegible] ону шикәст етмә[illegible] өзү [illegible] јилми? Әкәр она [illegible] өмрүн боју виҹда[illegible]

— Охумағы [illegible]

— Бәс нә илә [illegible]

— Бу семестр [illegible]

Салман ешитд[illegible] мүәллимин үзүнә [illegible] Үмид онун көз [illegible] дә сијасәтдә [illegible] шадлығына бәнзә[illegible] сә дә буна әһәми[illegible]

— Бәлкә гијм[illegible]

— Јох, охума[illegible]

...Үмид мүәлли[illegible] дә дәрмандан со[illegible] етди. Пәнҹәрәни [illegible] јәтдәки хәзәл [illegible] Үзүнә сәрин һава [illegible] ајылды. Лап уша[illegible] әһвалаты, нәдән[illegible] да хатырлады. Һ[illegible] балаҹа вахты Ал[illegible] нын дибинә јығ[illegible] јадында дејилди. [illegible] димләрдә адлы-са[illegible] шинин көзәл бир [illegible] галхыб кишнәјәр[illegible] ны өтүб нәмәр а[illegible] гыз-кәлинләр, то[illegible] ҹаванлар да ону[illegible] лармыш. Бир ку[illegible] рычында шикәст [illegible] лир. Чилову чәки[illegible] рушур вә атын т[illegible] шикәст јериндән [illegible] узада билмир. Ат[illegible] на алыб, јәһәрин [illegible] рә галхан кими [illegible] кијә кечириб, ч[illegible] галхыб кишнәјир. Атлы [illegible] нини таныјыр вә [illegible] күлүр.

— Бир ат нәдир ки, онд[illegible] ахыдырсан?

— Гафил, атдан өтәри а[illegible] ним инсанлара олан [illegible] ағлајырам.

Үмид мүәллимин голуна [illegible] јолдашына бир шеј сездир[illegible] дајанды. Сәрин һавадан [illegible] лумсүнду. Анҹаг [illegible] ра бир јердә асп[illegible]турада [illegible] нада бир отагда га[illegible] јарманы бир газан[illegible] јолдашынын көзүн[illegible] һеч [illegible]

— Инди хә тәһ[illegible]сән?

— Нә олмушду[illegible]?

Динмәдиләр. [illegible] тәләбәләрин арасы[illegible] һилинә јолландыла[illegible]

— Мин дәфә де[illegible] дан әл чәк.

Үмид мүәллим [illegible] нун үзүнә бах[illegible]

Мөһүрү басдым, кет.

КЕЈИМИНДӘН вә һәрәкәтләриндән бу јерләрә набәләд олдуғу дәрһал сезилән ҹаван бир оглан көјә баш чәкән пәрли-будаглы говаг ағаҹына јахынлашды. Көлкәјә јығышан кәнд адамларына [illegible] салам вердикдән сонра архы[illegible] [illegible]рындакы дикдирдә отурду. Онун кәлиши илә кәсилән сөһбәт азаҹыг сонра давам етдирилди вә чох кечмәди ки, кәнд ҹамааты ону бүсбүтүн унутду. Кәрим диҹини алмаг үчүн ајагларыны узатды. Рајон мәркәзиндән бураја гәдәр пијада кәлдијиндән гылчалары сызылдајырды. Нә гәдәр көзләмишдисә дә бу тәрәфләрә кәлән машын тапа билмәмишди.

Архын боз-буланыг сују сакитҹә ахырды. Онун гајсагланмыш сәтһиндә гәрибә, чајдаг бөҹәкләр ахар јухары, буз үстә сүрүшәнләр кими белини әјиб ирәли сүзүрдү. Чырчырамањын зил сәси адамын гулағына дүшүб бејнини деширди. Кәрим чырчыраманын ағаҹын һарасына гондуғуну билмәк үчүн бојланды. Ағаҹын будаглары чәтир кими ачылыб он хырман бојда јерә көлкә салмышды. Меһин титрәтдији јарпаглар чөндүкҹә, ағымсов астары көрүнүрдү. Әтрафа адамын бәдәнини диҹәлдиб јуху кәтирән хәфиф бир хышылты јајылырды. Доғрудан да, говағын көлкәсиндә отуранларын бә'зиси гылчасыны узадыб мүркүләјирди. Һардаса гаргалар гарылдашыр, долашаларын зил сәси ешидилирди.

Габығы чадар-чадар олмуш вә ким билир, нечә јүз ил әввәл һансы рәһмәтлијинсә басдырдығы бу ағаҹын көлкәсиндә отуранлардан бириси Кәримин диггәтини дәрһал ҹәлб етди. Онун алтына кәтил гојмушдулар. Бојнуна чиркли ағ бағламышдылар. Әлиндә ири бир нәлбәки вә боз-буланыг судан гајнадылмыш чајла долу галын стәкан вар иди. Кичкаһларындан үзү-ашағы тәр ахырды. Јанагларында золаглар әмәлә кәлмишди. Киши о гәдәр көк иди ки, ичдији чајын һәр гуртумундан сонра нәфәс алыб фысылдајырды. Онун ирәлијә сүзмүш гарны чиркли ағын алтында тәрпәнирди. Арыг, јанагларынын сүмүјү чыхмыш бығлы бир киши исә үлкүҹү мүһарибәдән сонра да чохунун бағладығы енли әскәр камәринә сүртүрдү.

— Дарыхмырсан ки?

Кәтилин үстүндә отуран көк киши чајы башына чәкиб стәканы шаггылты илә нәлбәкијә гојду. Кәнарда мүнтәзир дајанан ҹаван бир оглан дәрһал стәкан-нәлбәкини көтүрүб, архын үстүндәки дәјирманә јүјүрдү вә бир дәгигә кечмәмиш кери гајытды. Јенидән һортулту башлады. Дәлләк үлкүҹдән әл чәкиб фырчаны көтүрдү. Кишинин чајыны ичиб гуртармасыны көзләмәдән башыны сабунлады. Боз-буланыг көпүк кишинин гат кәсмиш гырышыг бојну ашағы золагланды. Кәрим баша дүшдү ки, бу адам чох һөрмәтлидир, јохса дәлләк онун башына белә фырланмазды.

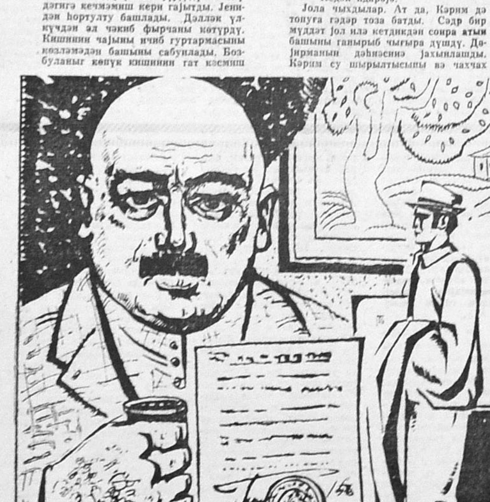

Иллүстрасијалар Ф. Әлијевиндир.

Азаҹыг сонра онун башы, сојулмуш кәләм кими дүмағ олду. Дәлләк чиркли дәсмалы көтүрдү вә тә'зим едирмиш кими кери чәкилиб белини әјди.

— Сојуг су илә ју, елә бил анадан тәзә доғулаҹагсан.

О, арха јахынлашды. Анҹаг әјилә билмәди. Бајаг чај кәтирән оглан дәрһал ведрәни долдуруб онун башына шарылдатды. Киши сәринләнәндән сонра бајагкы дәсмалла бојунбашыны гурулады, көјнәјинин чибини дүјмәләди, кәмәрини ачыб тәзәдән бағлады. Үст-башыны чырпыб көзалты Кәримә бахды.

— А бачы оглу, ишин киминәди?

— Сәдри ахтарырам.

Онун галын вә пырпыз гашлары чатылды. Кәрим ҹаваб әвәзинә фысылты ешитди.

Архын о үзүндә отлајан аты чыдарыны ачыб кәтирдиләр. Киши јәһәрин гашындан јапышыб атын белинә галхмаг истәдикдә бајагкы ҹаван јүјүрүб үзәнкини басды. Атын бели чөкдү. Һыггылтыја бәнзәр сәс ешидилди.

— Кедәк идарәјә.

Јола чыхдылар. Ат да, Кәрим дә топуға гәдәр тоза батды. Сәдр бир мүддәт јол илә кетдикдән сонра атын башыны гаңырыб чығыра дүшдү. Дәјирманын дәһнәсинә јахынлашды. Кәрим су шырылтысыны вә чахчах сәсини ешитди. Дәјирман өз ишиндә иди.

Хејли кетдиләр. Атлы габагда, Кәрим далда. Идарәјә чатдылар. Сәдр бир кәлмә данышмадан өзүнәмәхсус ләнкәрли һәрәкәтлә атдан дүшдү. Чилову ејванын дирәјинә бағлады. Даш пилләкәнлә јухары чыхды. Чибләринин хејли арашдырдыгдан сонра ачары тапды, гыфылы ачды. Гапыны чијни илә итәләјиб ичәри кечди вә Кәрими дә дә'вәт етди. Пәнҹәрәнин тахтасыны азаҹыг аралады, ишыг золагланыб онун столунун үстә сәрилди. Сәдр кечиб јериндә отурду.

— Бујур, бачы оглу.

— Мәни сизин кәндә мүһазирә охумаға көндәрибләр.

О күлүмсүнду. Көзләрини тыјыб Кәримин үзүнә бахды.

— Охујурсан, јохса бир јердә зад да ишләјирсән?

— Охујурам. Тәләбәјәм.

— Үрәјимә даммышды.

Сәдр столун сијирмәсини ачды. Фысылдаја-фысылдаја ешәләнди, ашағыдакы көзләрә дә бахды. Нәһајәт, јасты бир дәмир гуту чыхардыб столун үстүнә гојду.

— Зәһмәт олмаса, о мүрәккәбгабыны мәнә вер.

Кәрим пәнҹәрәнин габағындакы стола јахынлашды. Шүшә мүрәккәбгабыны сәдрә верди. Сәдр гутуну ачды. Мүрәккәбгабынын ағзы үстә чевириб силкәләди. Бир-ики дамчы мүрәккәб гутуја дүшдү. О јенә нә исә ахтарды. Столун үстүндәки гәзети чырыб мүрәккәби гутунун ичиндәки јумшаг парчаја јајмалады. Кәрим онун нә етдијинә марагла бахдығындан суалы кеч ешитди.

— Әлиндә кағызын вармы?

— Вар.

— Вер көрүм.

Кәрим көндәриш вәрәгәсини говлугдан чыхардыб сәдрә верди. Сәдр кағызы сакитҹә көтүрдү. О үз-бу үзүнә бахды. Сонра кағызы габағына сәриб гатыны сығаллады. Көзүнү јазыдан чәкмәди. Кәримә елә кәлди ки, о, кәлмәләри һеҹҹәләјир.

Сәдр әлини көјнәјинин дөш чибинә узатды. Әввәлҹә зәнҹирли бир саат, сонра чиркли бир торба чыхартды. Торбанын ағзыны ачды, ичиндән чыхардығы јасты дәмири бурду, гулпундан јапышыб гапағындан аралады. Бајаг мүрәккәб јајмаладығы гутудакы дөшәкҹәјә сыхды, дәјирми дәмири ағзына јахынлашдырыб бир-ики дәфә һовхурду вә таппылты илә көндәриш вәрәгәсинә јапышдырды. Кәрим диксинди. Сәдрин гаш-габағы азаҹыг ачылды.

— Бачы оглу, мөһрү басдым, кет.

— Нә мөһүр?

О, мөһрү јенидән торбаја салды, ағзыны бүзмәләди, дөш чибинә гојуб дүјмәни бағлады.

— Билирсән нә вар, бачы оглу, кал нә өзүнү јор, нә дә мәни. Ишин күҹүн гызғын вахтында ҹамаатын башыны ағрытма. Мөһрү басмышам, кет пулуну ал, тәләбә адамсан. Өзүн дә дәлү көрпә салма, јолчу јолда кәрәк, јохса ахшама дүшәрсән.

Сәдр фысылдајыб ајаға галхды. Һәјәтдәки ат онун ајаг сәсини ешидиб кишнәди.